

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Spotřebitel či ochrana slabší strany?

Spotřebitel jako právní subjekt požívá v rámci soukromého práva stále větší ochrany, když tato ochrana je již z kritického pohledu považována za přehnanou. Neopodstatněná přemíra regulace v rámci právních vztahů, ať už sleduje jakýkoli záměr, může vést nejen k omezování subjektů, jež právě se spotřebiteli do takových právem více chráněných závazkových vztahů vstupují, neboť zvyšujícímu se počtu práv spotřebitelů zpravidla musí odpovídat zvyšující se počet odpovídajících povinností podnikatelů, ale může též paradoxně vést k omezování spotřebitelů samotných.

Právní úprava spotřebitelských smluv, v novém občanském zákoníku označené jako závazky ze smluv uzavíraných se spotřebitelem, dále úprava obsažená v Zákoně č. [634/1992](#) Sb., o ochraně spotřebitele, a příslušných směrnicích, klade na ochranu spotřebitele stále větší nároky, když tyto jsou jen částečně a jen v některých případech korigovány vybranými normami evropského práva[1] či judikaturou, ať už Soudního dvora Evropské unie[2] nebo soudů vnitrostátních, jež zavádí požadavek na jistou míru bdělosti spotřebitele o jeho právech. Prostřednictvím zavedení hlediska tzv. průměrného spotřebitele (tedy ten, který má dostatek informací a je v rozumné míře pozorný a opatrný[3]) lze u spotřebitele jako subjektu právních vztahů, jež má nejen právní subjektivitu, nýbrž i způsobilost k právním úkonům, předpokládat alespoň určité rozumové a volní vlastnosti.

V novém občanském zákoníku můžeme ovšem nalézt i obdobný institut, jež spočívá též na ochraně slabší strany, nicméně neomezuje se na „speciální“, subjekty a jeho personální působnost vychází právě z jeho účelu samotného. Nechrání tedy pouze spotřebitele, jež vystupuje ve vztahu s podnikatelem, nýbrž chrání „jakoukoli“ slabší stranu předmětného vztahu.

Ustanovení § 433 Zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, tak poskytuje možnost ochrany mnohem širšímu okruhu subjektů, jejíž případná realizace je pak podmíněna samotnou potřebou ochrany slabší strany, což zužuje personální působnost takových ochranných norem na případy, jež tuto ochranu reálně potřebují. Ač odstavec druhý tohoto ustanovení zavádí domněnku že slabší stranou je vždy osoba, která vůči podnikateli v hospodářském styku vystupuje mimo souvislost s vlastním podnikáním, nevylučuje z takové ochrany i jiné subjekty, třeba ani osoby podnikající.

Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, operuje s pojmem „slabší strany“ jen sporadicky, když jiné předpisy jej prakticky neznají vůbec. Dále tedy v ustanovení § 630 dost. 2 spojuje ujednání promlčecí lhůty v neprospěch slabší strany s její neplatností. Vedle ustanovení § 1798 a § 1799 o smlouvách uzavíraných adhezním způsobem tento pojem již užívá pouze za účelem ochrany slabší strany při uplatňování skrytých vad dle ustanovení § 2629.

Ačkoli důvody, které zjevně vedly ke vzniku a rozvoji práva na ochranu spotřebitele, bezesporu přetrvávají i v současné společnosti, a to i přes či právě pro poměrně rozvinuté konkurenční tržní prostředí, domnívám se, že způsob, jakým je ochrana spotřebitele jako oné „slabší strany“, u níž potřebu a opodstatněnost jisté míry ochrany připustíme, nastavena nyní, není nejvhodnější základnou pro její nekonečné rozšiřování. Za zvážení stojí například i to, zda větší počet informací poskytnutých spotřebiteli v důsledku zákonné povinnosti k jejich poskytnutí podnikatelem vede reálně opravdu k větší informovanosti spotřebitelů a naplňuje tak svůj záměr.

Pokud opustím řešení otázky míry potřebné intenzity ochrany spotřebitele, jeví se mi zejména způsob prostřednictvím poměrně formálního personálního rozsahu norem nikoli odpovídající reálným

potřebám konkrétních právních vztahů. Vždyť zdaleka ne vždy subjekt, jež naplňuje zákonné znaky definice spotřebitele a vstupuje do právního vztahu s podnikatelem, je ve svém postavení znevýhodněn. Právní úprava tedy pro tento případ může podnikateli stanovovat povinnosti zcela bezúčelně a nadbytečně, dokonce tím může uškodit i spotřebiteli. Naopak je nutné připustit existenci právních vztahů, v nichž je dána reálná nerovnost subjektů, nicméně zrovna za účelem jejich ochrany nebyla vytvořena takto specificky zaměřená soustava norem, jakým je právo na ochranu spotřebitele.

V této souvislosti neopomím též skutečnost, že příliš obecné formulace v zákoně, jež představuje pojem „slabší strana“ na rozdíl od „spotřebitele“, s sebou v kontinentálním typu právní kultury přináší právní nejistotu, jež zde na rozdíl od angloamerického typu právní kultury není vyplněna normativními vlastnostmi příslušných částí soudních rozhodnutí. Za předpokladu smíření se s intenzivní potřebou, ať už evropského či vnitrostátního původu, chránit „slabší“ subjekty co možná nejvíce, odpovídala by snad cesta částečné diskrece soudů oproti stále detailnějšímu nastavování práv a povinností speciálně vymezeným subjektům, více svému účelu a reálným potřebám konkrétních právních vztahů.

Na závěr též doplním skutečnost, že i prostřednictvím dobrých mravů a jiných obecných právních zásad a principů se ochrana slabšího může realizovat a realizuje, ač nikoli přímou formou.

Nebyla by tak cesta odklonu od zarputilého rozšiřování konkrétních práv a povinností pouze v omezeném rámci spotřebitelských smluv za současného zdůraznění ochrany slabší strany obecně způsobem, jež lépe odpovídá reálným právním vztahům a povaze jejich subjektů?

Mgr. Tereza Nováková,
advokátní koncipientka

---

[1] směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/29/ES ze dne 11. května 2005, o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu

[2] viz například: rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ve svém rozhodnutí ze dne 6. července 1995, C-470/93 či rozhodnutí C-220/98

[3] definici zavádí Evropský soud Evropské unie a pracuje s ním též směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/29/ES ze dne 11. května 2005, o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu, kdy pro výklad a aplikaci tohoto hlediska jednotlivé státy zohledňují sociální, kulturní a jazykové faktory

Další články:

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)